

فساد علمی (۲)

امیر آقامحمدی

قبلاً در مقاله ای [1] به جنبه‌هایی از فساد علمی پرداختیم. در این جا می‌خواهیم به جنبه‌های دیگری از آن بپردازیم. مدلاین¹ یک پای‌گاه داده در آمریکا است که حوزه‌های پزشکی، دندان‌پزشکی، پرستاری، و... را پوشش می‌دهد. پیش‌رفت تکنولوژی و دسترسی به اطلاعات انبوه باعث شده راحت‌تر بتوان تقلب در تولید مقاله را ردیابی کرد. دژا و² یک پای‌گاه داده دیگر است در مورد مقالاتی در مدلاین که خیلی شبیه هم هستند. آدرس اینترنتی آن

<http://spore.swmed.edu/dejavu>

است. در این پای‌گاه اطلاعاتی لیستی از مقالاتی ارائه شده که شباهت زیادی از نظر متن مقاله بین آن‌ها وجود دارد و ممکن است بعضی از آن‌ها مصداق سرقت علمی، یا حداقل کار تکراری باشند. eTBLAST یک ماشین جست‌وجوگر است. آدرس این ماشین جست‌وجو

<http://invention.swmed.edu/etblast/index.shtml>

است. بعضی از ماشین‌های جست‌وجو بر اساس کلید واژه عمل می‌کنند. در ماشین جست‌وجوگر eTBLAST شما می‌توانید یک پاراگراف را به عنوان ورودی به آن بدهید و این ماشین چکیده‌های مقالاتی که شباهت زیادی به متن شما دارند را پیدا می‌کند. این پای‌گاه داده جست‌وجویش را در تعدادی پای‌گاه خاص که لیستش را نیز داده انجام می‌دهد. این ماشین جست‌وجو این امکان را می‌دهد که اگر مقاله برای چاپ به جایی ارائه شد با مقاله‌های چاپ‌شده قبلی مقایسه شود. در آدرس زیر لیست مقالاتی که احتمال دارد تکراری باشند آمده است.

<http://spore.swmed.edu/dejavu/duplicate>

این مقالات به چند دسته تقسیم شده‌اند. بعضی تکراری هستند که با عنوان duplicate دسته‌بندی شده‌اند. بخشی از آن‌ها تأیید نشده‌اند و با عنوان unverified دسته‌بندی شده‌اند. معنی‌اش این است که این مقاله‌ها شبیه بعضی مقاله‌های دیگر هستند ولی هنوز به دقت بررسی نشده که آیا تکراری هستند یا نه. بعضی مقاله‌ها هم متمایز هستند و تحت عنوان distinct دسته‌بندی شده‌اند. این مقاله‌ها بررسی شده و معلوم شده که تکراری نیستند. بعضی تحت عنوان erratum دسته‌بندی شده‌اند. در این موارد

اشتباهی رخ داده مثلاً ممکن است مجله‌ای مقاله‌ای را چاپ کند و چند وقت بعد بدون اطلاع و خارج از کنترل مؤلفین، همان مقاله در همان مجله اشتبهاً چاپ شود. بعضی از مقاله‌ها هم مجاز هستند و تحت عنوان sanctioned دسته‌بندی شده. به دلایل متعددی ممکن است یک مقاله در دسته‌ی مجاز قرار گیرد، مثلاً مقاله‌ای مروری باشد یا مؤلفین این مقاله‌ها مقاله‌شان را به دو مجله که یکی احتمالاً محلی و احتمالاً زبان غیر انگلیسی و همین‌طور یک مجله‌ی بین‌المللی ارسال کرده‌اند. مقاله‌هایی هم هستند که بازنگری شده‌اند و هر چند شبیه مقاله‌ی قبلی مؤلفین هستند حاوی اطلاعات جدیدی هستند. این مقاله‌ها تحت عنوان update دسته‌بندی شده‌اند.

اگر کلمه‌ی ایران را جست‌وجو کنیم فهرستی شامل ۱۶۰ مقاله به دست می‌آید. از بین این مقاله‌ها ۱۲ مقاله تکراری، ۱۲۸ مقاله تأیید نشده، ۷ مقاله متمایز، ۱ مقاله اشتباهی، ۵ مقاله مجاز و ۷ مقاله بازنگری شده هستند. عمده‌ی این مقاله‌ها در حوزه‌ی پزشکی هستند. دلیل آن هم این است که این ماشین جست‌وجو پای‌گاه داده‌هایی را می‌گردد که به این حوزه نزدیک‌تر است.

مراجع

[۱] فساد علمی؛ امیر آقامحمدی، گاما شماره‌ی ۱۶، پاییز ۱۳۸۶، صفحه‌ی ۸.

نام‌های خاص

¹⁾medline; ²⁾Deja vu;